

Stockholm den 28 maj 2020

R-2020/0523

Till Infrastrukturdepartementet

I2020/00602/E

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 5 mars 2020 beretts tillfälle att avge yttrande över Energimarknadsinspektionens rapport med förslag för genomförande av EU-lagstiftning på elmarknadsområdet samt för genomförande av vissa delar av det omarbetade förnybartdirektivet (*Ren energi inom EU – Ett genomförande av fem rättsakter, Ei R2020:02*).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har i huvudsak inget att erinra mot de förslag som Energimarknadsinspektionen (Ei) lämnar i rapporten. Advokatsamfundet anser dock att den föreslagna lagstiftningen som implementerar regler om energigemenskaper bör övervägas särskilt i förhållande till vad som anges i Ei:s rapport. Advokatsamfundet menar också – i motsats till vad som föreslås av Ei:s rapport – att det finns skäl att införa direktivets regler om s.k. oberoende systemansvarig (artikel 43.7 och 44-50) i svensk rätt.

Advokatsamfundet vill även särskilt framhålla följande.

Synpunkter

Allmänt

Advokatsamfundet, som i flera tidigare yttranden anfört synpunkter på olika lagförslag på elmarknadsområdet, hänvisar i nu aktuella delar till dessa yttranden.¹

¹ Se t.ex. Advokatsamfundets remissyttrande den 8 januari 2018 över promemorian Elmarknadslag (Ds 2017:44), den 17 oktober 2017 över Energimarknadsinspektionens rapport 2017:05 – Ny modell för elmarknaden, den 2 september 2010 över betänkandet Tredje inre marknadspaketet för el och naturgas – fortsatt europeisk harmonisering (SOU 2010:30), den 8 december 2009 över Energimarknadsinspektionens rapport Förnybara Energikällor – Åtkomst till och drift av näten, samt den 22 december 2008 över vissa ändringar i ellagen (1997:857). Se även remissyttrande den 27 april 2020 över promemorian Särskilt investeringsutrymme för elnätsverksamhet.

I nu aktuell rapport föreslår Ei hur det nya och omarbetade elmarknadsdirektivet,² vissa bestämmelser i förnybartdirektivet,³ elmarknadsförordningen, byråförordningen och riskberedskapsförordningen ska genomföras i svensk rätt. Advokatsamfundets yttrande fokuserar på direktivbestämmelserna, eftersom dessa – till skillnad från EU-förordningar – måste implementeras i svensk rätt.

Advokatsamfundet konstaterar att EU:s regulatoriska ramverk på energiområdet utvidgas i accelererande takt. Som ett exempel kan nämnas att det omarbetade elmarknadsdirektivet nu innehåller hela 60 definitioner, vilket nästan är en fördubbling i förhållande till 2009 års elmarknadsdirektiv. Advokatsamfundet har ingen anledning att i det här sammanhanget anlägga några synpunkter på utformningen av EU:s rättsakter, men vill ändå framhålla att den på detta sätt ständigt ökande regelfloran i sig kan vara problematisk, oaktat de vällovliga syften (ytterst en väl fungerande inre energimarknad) som ligger till grund härför. Advokatsamfundet anser därför generellt att de olika implementeringsalternativ och undantagsmöjligheter som flera artiklar i direktiven erbjuder noga bör övervägas även för svenskt vidkommande, så att en regulatorisk flexibilitet kan bibehållas där direktiven lämnat sådant utrymme.

Energigemenskaper (artikel 16 m.fl. och avsnitt 5.15)

Ei föreslår att elmarknadsdirektivets och förnybarhetsdirektivets bestämmelser (artikel 16 resp. 22) om s.k. medborgarenergigemenskaper och gemenskaper för förnybar energi implementeras genom en särskild ny lag om energigemenskaper (se punkten 5.15). När det gäller energigemenskapernas juridiska form bedömer Ei att det lämpligaste alternativet är att genom lagstiftning tillhandahålla ett särskilt slag av ekonomisk förening. Advokatsamfundet delar uppfattningen att energigemenskaperna har likheter med ekonomiska föreningar och att detta kan vara en möjlig juridisk lösning, men anser likväl att frågan om juridisk form behöver analyseras närmare. Från direktivets synvinkel framstår det närmast som om energigemenskaperna är avsedda att vara juridiska personer av ett eget slag (*sui generis*) och inte omedelbart kan inordnas som ekonomiska föreningar i en svensk kontext.

I förslaget till ny lag om energigemenskaper anges vidare (16 §) utan ytterligare precisering att 6 – 19 kap. och 21 – 23 kap i lagen om ekonomiska föreningar ska tillämpas på energigemenskaperna. Advokatsamfundet ser en risk att denna något svepande lagstiftningsteknik kan leda till oklarheter och att ytterligare preciseringar kan behövas – jfr. utformningen lag (2004:575) om europabolag och de hänvisningar som där görs till aktiebolagslagen (även om det i senare fallet är fråga om en svensk lag som kompletterar en EU-förordning).

² Direktiv (EU) 2019/944 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU.

³ Direktiv (EU) 2018/2001 om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor.

Laddinfrastruktur för elfordon (artikel 33 och avsnitt 5.25)

I artikel 33 i det omarbetade elmarknadsdirektivet anges som huvudregel att systemansvariga för distributionssystem inte ska äga, utveckla, förvalta eller driva laddinfrastruktur för elfordon. En medlemsstat har dock möjlighet att under vissa förutsättningar införa bestämmelser som innebär undantag från denna huvudregel om det inte finns andra aktörer som kan tillhandahålla dessa tjänster. Ei anför (s. 371) att det i nuläget saknas behov av undantagsbestämmelser. Med utgångspunkt i att regleringen bör ge en så stor flexibilitet som möjligt – bl.a. för att inte försvåra utbyggnad av laddinfrastruktur i glesbefolkade områden av riket – anser dock Advokatsamfundet att det kan finnas anledning att ytterligare överväga frågan om undantag i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Ägande av energilagringsanläggningar (artikel 36 och avsnitt 5.26)

Advokatsamfundet delar – mot bakgrund av det ovan sagda – Ei:s bedömning (punkten 5.26) att det i ellagen bör införas en möjlighet till undantag från den nya huvudregeln i elmarknadsdirektivet att systemansvariga för distributions- och överföringssystem fortsättningsvis inte ska få äga, utveckla, förvalta eller driva energilagringsanläggningar (se s. 375 f.).

Slutna distributionssystem och IKN-nät (artikel 38 och 5.27)

När det gäller s.k. slutna distributionssystem enligt artikel 38 i det omarbetade elmarknadsdirektivet lämnar Ei inget lagstiftningsförslag, utan anger (s. 381) att denna fråga och dess förhållande till den nuvarande förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857) (IKN-förordningen) bör utredas vidare. Advokatsamfundet delar Ei:s grundläggande bedömning att artikel 38 i det omarbetade elmarknadsdirektivet medför att bestämmelser om slutna distributionssystem bör införas i svensk rätt. Advokatsamfundet vill framhålla att bestämmelserna i IKN-förordningen är av stor praktisk betydelse för en rad olika verksamheter. Det är enligt samfundets mening av stor vikt att den kommande översynen resulterar i ett regelverk som präglas av *ökad* flexibilitet och tydlighet – bl.a. med hänsyn till den tekniska utvecklingen – jämfört med det den nuvarande delvis oklara IKN-förordningen.

Oberoende systemansvarig för överföringssystem (artikel 43.7 och 44-50)

I rapporten anges (s. 207) i anslutning artikel 43 punkt 7 i det omarbetade elmarknadsdirektivet att det för svenskt vidkommande saknas anledning att genomföra de regler i direktivet som möjliggör att det utses och certifieras av en s.k. oberoende systemansvarig (som ett komplement till reglerna om åtskilt ägande). Skälet anges vara de förhållanden som gällde för Affärsverket svenska kraftnät som (underförstådd) enda ägare av det svenska överföringssystemet per det relevanta datumet i artikel 43.7 (den 3 september 2009). Som rapporten dock på andra ställen korrekt anger (se bl.a. s. 384), kan fler aktörer än Svenska Kraftnät kunna komma i fråga som systemansvariga för

överföringssystem i Sverige. Att så är fallet har även nyligen klargjorts genom EU-domstolens dom i mål C454/18 den 11 mars 2020. Detta medför även att de överväganden som tycks ligga till grund för bedömningen att det skulle saknas anledning att implementera regler om en oberoende systemansvarig i svensk rätt inte ter sig korrekta (samma överväganden gjordes då 2009 års elmarknadsdirektiv implementerades och utgår enkom från Svenska Kraftnät). Advokatsamfundet anser därför att man i det fortsatta lagstiftningsarbetet noga bör överväga möjligheten att i svensk rätt genomföra de regler i elmarknadsdirektivet som möjliggör att det för ett visst överföringssystem utses och certifieras en s.k. oberoende systemansvarig. Detta gäller förutom den nämnda artikel 43.7 även införande av artiklarna 44-50. Det kan här noteras att det enligt vad som anges i rapporten (s. 183-184) finns en existerande sammanlänkning mellan Sverige och Tyskland (Baltic Cable) som är certifierad som en systemansvarig under tysk rätt medan de svenska bestämmelserna enligt rapporten inte tillåter sådan certifiering. Orsaken till detta synes vara att Sverige, till skillnad från Tyskland, inte infört några regler om oberoende systemansvarig.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander